

Οδηγίες κάλυψης πιθανών διδακτικών κενών προηγούμενου σχολικού έτους για το δημοτικό σχολείο

Γλώσσα δημοτικού σχολείου

Γενικά

Ο/η εκπαιδευτικός με τη διαγνωστική αξιολόγηση στην αρχή της σχολικής χρονιάς, μέσω κατάλληλων προφορικών ή γραπτών ερωτήσεων και διαλόγου που αναπτύσσει μέσα στην τάξη, μπορεί να διαπιστώσει: α) το βαθμό επίτευξης των στόχων του γλωσσικού μαθήματος της αντίστοιχης τάξης αλλά και το επίπεδο των γλωσσικών και επικοινωνιακών ικανοτήτων που έχουν κατακτήσει οι μαθητές/τριες, β) τα συνήθη «λάθη» σε όλα τα γλωσσικά επίπεδα και τα γενικότερα προβλήματα γλωσσικής επικοινωνίας, καθώς και δ) τις ειδικότερες γλωσσικές ανάγκες όλων των μαθητών/τριών. Κύριο κριτήριο οποιασδήποτε μορφής αξιολόγησης είναι η αποτελεσματικότητα κάθε είδους λόγου σχετικά με το σκοπό τον οποίο επιδιώκει ο μαθητής/η μαθήτρια, καθώς και η αποδεκτότητά του, ως συνόλου. Η τελευταία μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους κριτήρια αξιολόγησης, όπως η καταλληλότητα του περιεχομένου, της διατύπωσης, του λεξιλογίου και του ύφους, η ορθότητα της σύνταξης και της μορφολογίας, η ορθογραφία και η γενική εικόνα του κειμένου (γραπτού ή προφορικού).

Σε κάθε περίπτωση, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν αλλά και να διαφοροποιηθούν από τις παρακάτω προτάσεις-κατευθύνσεις, ανάλογα με τις ιδιαίτερες μαθησιακές και γνωστικές συνθήκες που επικρατούν στις τάξεις - τμήματά τους, κατόπιν της αρχικής-διαγνωστικής αξιολόγησης που θα προβούν στην αρχή της νέας σχολικής χρονιάς στους/στις μαθητές/τριές τους, προκειμένου να διαπιστώσουν το αντίστοιχο γνωστικό επίπεδό τους, δηλαδή τις απαραίτητες προαπαιτούμενες γνώσεις που πρέπει να έχουν από την προηγούμενη τάξη, ώστε απρόσκοπτα και αποτελεσματικά να μπορούν να συνεχίσουν τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος τη νέα σχολική χρονιά.

Για τον σκοπό αυτό, μπορούν να αξιοποιηθούν τα αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια, δραστηριότητες από τα εμπλουτισμένα σχολικά εγχειρίδια, το φωτόδενδρο ή δραστηριότητες, ασκήσεις και εργασίες που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, αξιοποιώντας όλες τις προσεγγίσεις που προβλέπονται από το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ).

Β΄ Τάξη

Προτείνονται για επανάληψη ή συμπλήρωση διδακτικών κενών:

- Στον προφορικό και γραπτό λόγο, ο/η μαθητής/τρια αφηγείται συνοπτικά ή διεξοδικά ιστορίες, παραμύθια, ανέκδοτα, θεατρικά έργα όπως τα άκουσε ή με παραλλαγές. Ασκείται στην ορθή προφορά λέξεων και στη φωνητική επιτέλεση γλωσσικών πράξεων. Προφέρει συνδυασμό φθόγγων π.χ. Πέμπτη, εκστρατεία και σχηματίζει/συμπληρώνει προφορικές προτάσεις. Επίσης, αναλύει – συνθέτει λέξεις σε συλλαβές και γράμματα, ασκείται στην ορθή άρθρωση των φθόγγων που αντιστοιχούν στα γράμματα και αναζητεί μια συγκεκριμένη λέξη σε λεξικό. Τέλος, εξασκείται στη γραφή, ανάγνωση και τονισμό των δίγραφων, ει, οι, μπ, ντ, στ, γγ-γκ, τζ, (ντζ), αυ (αβ, αφ) και των συμπλεγμάτων.
- Στη γραφή και παραγωγή γραπτού λόγου, ο/η μαθητής/τρια παράγει γραπτό λόγο σύμφωνα με τα βιώματα, τις γνώσεις και τα αναγνώσματα του/της, με σωστή ορθογραφία και τονισμό. Αξιοποιεί βασικά σημεία στίξης και προβαίνει σε στοιχειώδεις γλωσσικές πράξεις όπως, πρόσκληση, ευχή, ανακοίνωση κ.ά. Επίσης, να σχολιάζει τα γραπτά κείμενα δικά του/της και συμμαθητών/τριών του/της και να γίνεται αυτοδιόρθωση και αλληλοδιόρθωση των κειμένων παραγωγής γραπτού λόγου.
- Στο λεξιλόγιο ο/η μαθητής/τρια να χρησιμοποιεί λέξεις και εκφράσεις απαραίτητες για την καθημερινή επικοινωνία. Για παράδειγμα να επιλέγει λέξεις από το περιεχόμενο του

κειμένου που επεξεργάζεται και να τις ομαδοποιεί, ανάλογα με τη σημασία, τη μορφή και το θέμα τους. Να ασχολείται με παιχνίδια αντίθετων λέξεων, να σχηματίζει, να συμπληρώνει προφορικές προτάσεις, να κάνει σχόλια για δυσνόητες και άγνωστες λέξεις, και να συμπληρώνει ημιτελείς προτάσεις.

- Στη γραμματική ο/η μαθητής/τρια να επαναλάβει τα βασικά στοιχεία της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας όπως, οπτική εικόνα παραγράφου, φράση, λέξη, κεφαλαίο γράμμα, μικρό γράμμα, τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό και να συντάσσει, απλές προτάσεις και κείμενα. Για παράδειγμα, παιχνίδια με αλλαγή της θέσης των λέξεων ή των μικρότερων φράσεων που συγκροτούν μια πρόταση. Να ασχολείται με παιγνιώδεις ασκήσεις επαύξησης ή μείωσης σε ελάχιστα συστατικά προτάσεων με βασική δομή του τύπου P, Y-P, Y-P-A, Y-P-K. Επίσης, να αναλύει επαυξημένες προτάσεις με ερωτήσεις του τύπου: ποιος, τι κάνει, πότε, πού κτλ. και να συνδέει κύριες προτάσεις με το «και». Ακόμη, στη γραμματική σε συνδυασμό με την ορθογραφία, να επαναλάβει την ορθή γραφή των -ρια, -δια, -πια, την ορθή γραφή των θηλυκών σε -α και -η, των ουδέτερων σε -ο και -ι και των αρσενικών σε -ος και -ης. Να θυμηθεί τον σχηματισμό του ενικού και πληθυντικού αριθμού, τη διάκριση της ορθογραφίας των άρθρων: της, τις και τον, των. Επιπρόσθετα, να επαναλάβει τον Ενεστώτα του ρήματος είμαι, την ορθογραφία των καταλήξεων του Ενεστώτα της ενεργητικής φωνής της α' συζυγίας, του Αορίστου και την ορθογραφία των ρημάτων του αορίστου σε -ισα και -ησα και τέλος των ρημάτων σε -ίζω, -εύω, -αίνω και -ώνω.

Γ' Τάξη

Προτείνονται για επανάληψη ή συμπλήρωση διδακτικών κενών:

1. Κειμενικό επίπεδο

- Αναγνώριση γραπτών μηνυμάτων του περιβάλλοντος, απαντητική ετοιμότητα στον προφορικό λόγο, αναδιήγηση, συμμετοχή σε συζήτηση και διατύπωση γνώμης.
- Ανάπτυξη προφορικού διαλόγου (εντός περιστασης επικοινωνίας).
- Μετατροπή κειμένων κόμικς σε συνεχές γραπτό κείμενο, μετατροπή συνεχούς κειμένου σε διάλογο και οργάνωση ιστορίας (αρχή, μέση, τέλος).
- Αναγνώριση καταλόγων και ετικετών προϊόντων, πινακίδων, αφισών και προφορική διατύπωση υποθέσεων για την κατανόηση ελλειπτικών μηνυμάτων.
- Εξάσκηση στην προφορά και απαγγελία ποιήματος.
- Παραγωγή γραπτού λόγου: ανακοινώσεις, δημιουργία αφίσας, δημιουργία λεζάντας εικόνων, δημιουργία γραπτής πρόσκλησης, ευχετήριων καρτών, επιστολών.
- Επεξηγηματικός λόγος, προφορική και γραπτή περιγραφή προσώπου, αντικειμένων, χώρου.
- Κατανόηση και παραγωγή αφηγηματικού κειμένου, αφήγηση γεγονότος, προφορική και γραπτή έκφραση συναισθημάτων, σχολιασμός φωτογραφίας.
- Κατανόηση και δημιουργία διαφήμισης.
- Κατανόηση κατευθυντικού λόγου: Οδηγίες χρήσης/κατασκευής, κανόνες παιχνιδιού παροχή προφορικών οδηγιών, γραπτοί κανόνες παιχνιδιού, γραπτές οδηγίες χρήσης/κατασκευής.

2. Λεξικογραμματικό επίπεδο

- Κατάτμηση λέξεων σε συλλαβές, συλλαβισμός, αναγνώριση μονοσύλλαβων, δισύλλαβων, τρισύλλαβων και πολυσύλλαβων λέξεων.
 - Αναγνώριση οξύτων, παροξύτων, προπαροξύτων λέξεων και άτονων λέξεων.
 - Χρήση βασικών ορθογραφικών συμβάσεων (δίψηφα φωνήεντα και σύμφωνα) Σ, σ και ς, διπλών συμφώνων και τελικών συμφώνων και συνδυασμού φωνηέντων.
 - Αναγνώριση των σημείων στίξης.
 - Διάκριση: των - τον και χρήση των: τις / της / στις.
 - Αναγνώριση και χρήση του οριστικού άρθρου και του αόριστου άρθρου.

- Αναγνώριση και χρήση των όμοιων συμφώνων (κκ, λλ, μμ, νν, ππ, ρρ, σσ, ττ).
- Κλίση αρσενικών, θηλυκών, ουδετέρων, διάκριση πληθυντικού αρσενικών (-οι), θηλυκού (-η) και ουδετέρου (-ι).
- Κύρια ονόματα και κοινά.
- Αναγνώριση και χρήση επιθέτου και παραθετικών των επιθέτων, κλίση επιθέτων.
- Αναγνώριση και χρήση Υ-Κ, αναγνώριση και χρήση Υ- Ρ- Κ.
- Αναγνώριση και χρήση απλών προτάσεων.
- Αναγνώριση συμφωνίας άρθρου - ουσιαστικού –επιθέτου.
- Αναγνώριση και χρήση της προσωπικής αντωνυμίας.
- Αναγνώριση και χρήση των αριθμητικών.
- Αναγνώριση και χρήση των ρημάτων: είμαι και έχω.
- Αναγνώριση και χρήση ρημάτων σε –αίνω.
- Ρήματα α΄ συζυγίας (διάκριση καταλήξεων: -ίζω, -αίνω), αναγνώριση και χρήση του Αορίστου.
- Διάκριση α΄ προσώπου οριστικής ρημάτων (-ω) και ουδετέρων (-ο).
- Αναγνώριση και χρήση των ρημάτων σε –ώ.
- Κλίση παρατατικού ρημάτων α΄ συζυγίας.
- Αναγνώριση και χρήση των ρημάτων σε -εύω και -ώνω.
- Χρήση Προστακτικής.
- Αναγνώριση και χρήση επιρρημάτων, και χρονικών και τοπικών προσδιορισμών.

☒**Λεξιλόγιο:** Χρήση λεξικού: αλφαβήτωση και ορισμοί, συνώνυμες λέξεις, σύνθετα, λογοπαίγνιο, οι μέρες της εβδομάδας και οι μήνες, ανεύρεση αντίθετων, Ουσιαστικά, ρήματα και επίθετα που δηλώνουν συναίσθημα, υπώνυμα, υπερώνυμα.

Δ΄ Τάξη

Προτείνονται για επανάληψη ή συμπλήρωση διδακτικών κενών:

1. Κειμενικό επίπεδο

Αναφορικός Λόγος: Περιγραφή: έκφραση ενός προσωπικού προβλήματος (θέμα του προβλήματος, αιτία, λύσεις), έκφραση συναισθημάτων ικανοποίησης, ευχαρίστησης ή δυσαρέστησης, περιγραφή αντικειμένου, οργάνωση πληροφοριών που δίνονται σε ένα κείμενο σε εννοιολογικά διαγράμματα και σε πίνακες, περιγραφή ζώων και τοπίων αξιοποιώντας πληροφοριακό υλικό, περιγραφή ενός ομαδικού παιχνιδιού αναγνώριση δομής μιας περιγραφής.

Αναφορικός Λόγος: Αφήγηση: διήγηση εμπειριών και γεγονότων, αναζήτηση και παροχή πληροφοριών, αφήγηση ενός περιστατικού με τη βοήθεια εικόνων, αναδιήγηση ιστοριών, σύνδεση συμβάντων μιας αφήγησης με βάση τον χρόνο και τις αιτίες, περιγραφή χαρακτήρων και συμπεριφορών, συμπλήρωση μιας ημιτελούς ιστορίας, σύνταξη τίτλων αφηγημένων ιστοριών, σύνταξη διαλόγων που ενσωματώνονται σε ιστορίες, περιληπτική απόδοση του νοήματος ενός κειμένου, τιτλοφόρηση παραγράφων, αφήγηση με φανταστικά και πραγματικά στοιχεία, έκφραση συναισθημάτων σε μια αφήγηση, πρόβλεψη για την εξέλιξη της πλοκής μιας ιστορίας, διατύπωση (προφορικά και γραπτά) σε πλάγιο λόγο, ενός διάλογου, αφήγηση σε αλληλεπίδραση με τα μέλη μιας ομάδας, συγκέντρωση πληροφοριών και αναφορά σε ήθη και έθιμα.

Κατευθυντικός Λόγος: Οδηγία, Επιχειρηματολογία: εκτέλεση αλλά και σύνταξη οδηγιών, επιχειρηματολογία για τις επιλογές σε διάφορες περιστάσεις, σύνταξη προσκλήσεων ανάλογα με τον παραλήπτη, έκφραση και συζήτηση διάφορων απόψεων σχετικά με γεγονότα, διατύπωση ερωτήσεων για τη συλλογή πληροφοριών, σύνταξη ανακοινώσεων, παραγωγή προφορικών και γραπτών αναφορών με χρήση δοσμένου πληροφοριακού υλικού

2. Λεξικογραμματικό επίπεδο

Γραμματική:

- Ονομασία συλλαβών και κανόνες συλλαβισμού.
- Οριστικό και αόριστο άρθρο
- Δομή πρότασης: Υ-Ρ και Υ -Ρ -Α
- Διάκριση ουσιαστικών από ρήματα
- Ουσιαστικά: αριθμοί, γένη, πτώσεις, κλίση: ουδετέρων σε-ο και -ειο, θηλυκών σε –ισσα.
- Κύρια ονόματα, Κύρια Εθνικά Ονόματα.
- **Το επίθετο:** η λειτουργία του επιθέτου σε περιγραφικά κείμενα, το επίθετο πολύς, παραθετικά επιθέτων, αριθμητικά επίθετα.
- Προσωπικές και κτητικές αντωνυμίες.
- Τα βοηθητικά ρήματα είμαι και έχω (οριστική Ενεστώτα)
- **Ρήματα:** Ενεστώτας (οριστική ενεργητικής και παθητικής φωνής), ο αόριστος και ο παρατατικός στην ενεργητική, Διάκριση παρατατικού και αορίστου, η προστακτική Ενεστώτα και Αορίστου, ο μέλλοντας Στιγμιαίος και ο Εξακολουθητικός, διάκριση μέλλοντα Εξακολουθητικού και μέλλοντα Στιγμιαίου, ο μέλλοντας της ενεργητικής φωνής, μετοχές ενεργητικής φωνής, ρήματα σε -άβω.
- Ευθύς και πλάγιος λόγος.
- Ρήματα γνώμης, η λειτουργία των ρημάτων δράσης σε μια αφήγηση, ρήματα που εκφράζουν διαδικασίες-οδηγίες.
- Επιρρήματα [που θέτουν τις διαδικασίες μιας οδηγίας σε χρονική σειρά (χρονικά) και δηλώνουν τον τρόπο εκτέλεσης μιας οδηγίας (τροπικά)].
- Η υποτακτική σύνδεση στην αφήγηση με χρονικούς και αιτιολογικούς συνδέσμους.
- Ελλειπτικές και επαυξημένες προτάσεις.
- Σύνδεση θέσης και επιχειρήματος.
- **Σημεία στίξης:** τελεία, ερωτηματικό, κόμμα, αποσιωπητικά, θαυμαστικό, εισαγωγικά, διπλή τελεία, παύλα.
- Τονισμός των μονοσύλλαβων λέξεων ή, πού, πώς. Τα ερωτηματικά πού και πώς.
- Επιφωνήματα.
- **Ορθογραφία:** του καταληκτικού μέρους των ουδέτερων ουσιαστικών σε -ι και -ο, των ρημάτων σε -ίζω και -ώνω, καταλήξεων μετοχών (-ώντας/-οντας), το τελικό -ν.
- Παρομοίωση και προσωποποίηση.
- Παράγραφος και τίτλος της παραγράφου.

Λεξιλόγιο: οικογένειες λέξεων, ορισμοί λέξεων, σημασία λέξεων και φράσεων, κυριολεκτική και μεταφορική σημασία λέξεων ή φράσεων, συνώνυμα, αντίθετα, σύνθετες λέξεις, λόγιες λέξεις, αντιστοίχιση με εικόνα, ομώνυμα, παραγωγή λέξεων.

Ε΄ τάξη

Προτείνονται για επανάληψη ή συμπλήρωση διδακτικών κενών:

- Ο εντοπισμός των δομικών χαρακτηριστικών του κειμένου και στη σύνδεσή τους με τα χαρακτηριστικά της υπερδομής του κειμενικού είδους στο οποίο αυτό το κείμενο ανήκει.
- Η αναγνώριση, η διάκριση την αλληλεπίδραση των κειμενικών ειδών.
- η επισήμανση των γλωσσικών μέσων που χρησιμοποιούνται για κάθε κειμενικό είδος π.χ.

α) τα αφηγηματικά κείμενα αναπτύσσονται γύρω από ένα χρονικό άξονα, ο οποίος πραγματώνεται γλωσσικά με τη χρήση επιρρημάτων, χρονικών συνδέσμων ή φράσεων καθώς και με την εναλλαγή παρελθοντικών - συνηθέστερα - χρόνων (του παρατατικού και του αορίστου) ή του ιστορικού ενεστώτα. Στο συντακτικό επίπεδο, ιδιαίτερα συχνή είναι η

χρήση της υποτακτικής σύνδεσης (χρονικές και αιτιολογικές προτάσεις), ενώ, στο λεξιλογικό επίπεδο, χρησιμοποιούνται ρήματα που δηλώνουν δράση, σκέψη και συναισθήματα.

β) Τα περιγραφικά κείμενα αναπτύσσονται γύρω από τον άξονα της συσχέτισης στο χώρο των στοιχείων που περιγράφονται. Η συσχέτιση αυτή δηλώνεται γλωσσικά με τη χρήση τοπικών ή επιρρηματικών φράσεων. Ο συνηθέστερος στη χρήση χρόνος είναι ο Ενεστώτας. Σε συντακτικό επίπεδο, η χρήση της παρατακτικής σύνδεσης είναι κυρίαρχη. Σε λεξιλογικό επίπεδο, χρησιμοποιούνται ρήματα αίσθησης και επίθετα ο συνδυασμός των οποίων προσδίδει ζωντάνια στην περιγραφή.

- Η ένταξη της διαδικασίας της παραγωγής λόγου μέσα σε συγκεκριμένες περιστάσεις επικοινωνίας (ποιος μιλάει ή γράφει σε ποιον, για ποιο σκοπό, με τι θέμα, πού και πότε).
- Η παραγωγή κειμένων που να ανήκουν σε διαφορετικούς τύπους: ιστορία, παραμύθι, ποίημα, διάφορες περιγραφές, χιουμοριστική ιστορία, περιπέτεια, θεατρικό διάλογο, άρθρο σε εφημερίδα ή περιοδικό, ερωτήσεις μιας συνέντευξης, καταγραφή μιας συνέντευξης, γράμμα, ταξιδιωτική κάρτα, ημερολόγιο, οδηγίες για κατασκευές, στίχους τραγουδιού.
- Η διαδικασία της αξιολόγησης στην παραγωγή λόγου συνδέεται με την υιοθέτηση κριτηρίων αξιολόγησης. Ενδεικτικά για την αξιολόγηση του γραπτού λόγου τα κριτήρια είναι: α) Κειμενικά (υιοθέτηση των δομικών χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους στο οποίο ανήκει το κείμενο, οργάνωση του κειμένου σε παραγράφους, διατήρηση της κειμενικής συνοχής και του ύφους του κειμένου), β) Γραμματικά (σωστή χρήση κατάλληλων γραμματικών τύπων και σωστή σύνταξη) γ) Ορθογραφικά (σωστή ορθογραφική απόδοση των λέξεων του κειμένου, σωστή χρήση των σημείων στίξης), δ) Λεξιλογικά (αποφυγή επανάληψης των ίδιων λέξεων), ε) Αισθητικά, στ) Τελικής αποτίμησης, σχετικά με το βαθμό στον οποίον οι ίδιοι οι μαθητές/τριες θεωρούν ότι πέτυχαν το σκοπό τους ή ότι το κείμενό τους παρουσιάζει ένα ενδιαφέρον για τους συμμαθητές/τριες τους.
- Η λειτουργία των χρόνων ή των εγκλίσεων, των επιθέτων και των συνδέσμων.
- Η λειτουργία των κύριων και των δευτερευουσών προτάσεων, του ευθέος και του πλάγιου λόγου,
- Ο τρόπος με τον οποίο τα γλωσσικά στοιχεία γίνονται γλωσσικά μέσα που πραγματώνουν την επικοινωνιακή πρόθεση του συντάκτη ενός κειμένου.
- **Λεξιλόγιο:** εύρεση οικογένειας μιας λέξης, χρήση λέξης μέσα σε ένα δεδομένο επικοινωνιακό πλαίσιο, ορισμοί, συνώνυμα, αντίθετα, αναζήτηση στο λεξικό της σημασίας ή τις διαφορετικές σημασίες μιας λέξης, αναγραμματισμοί, αντιστοιχίσεις λέξεων και φράσεων, αξιοποίηση νέων λέξεων κατά τη σύνθεση προτάσεων, απλών ιστοριών κτλ.
- **Ορθογραφία:** εξήγηση ορθογραφίας των λέξεων συνδέοντάς την με την ετυμολογία και τη γραμματική, ομαδοποίηση λαθών και η διόρθωσή τους (αυτοδιόρθωση ή ετεροδιόρθωση) εξηγώντας παράλληλα γιατί είναι λανθασμένες ορθογραφικά οι λέξεις που διορθώνουν, σωστή χρήση των σημείων στίξης σε προτάσεις ή σε κείμενο, υπογράμμιση μέσα σε κείμενο ή σε προτάσεις, λέξεων με μια συγκεκριμένη ορθογραφική απόδοση (π.χ. ουσιαστικά και επίθετα που λήγουν σε -οι).

Επισημαίνεται, ότι τις περισσότερες φορές γίνεται σύνδεση του λεξιλογίου με την ορθογραφία, έτσι ώστε οι λεξιλογικές δραστηριότητες να λειτουργούν ταυτόχρονα και ως ορθογραφικές.

Στ' τάξη

Προτείνονται για επανάληψη ή συμπλήρωση διδακτικών κενών:

- Η δομή κειμένων αναφορικού λόγου, στα οποία ανήκουν κυρίως, σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα, τα αφηγηματικά κείμενα και διάφορα είδη περιγραφικών κειμένων (αφήγηση ιστορίας περιγραφή γεγονότος. Ο /η μαθητής/τρια να διαπιστώνει και συνειδητοποιεί, τη χρήση των χρόνων (παρόντος, παρελθόντος, μέλλοντος), τις διαφορές

που επιφέρει στη λειτουργία του αφηγηματικού κειμένου η χρήση χρόνων παρελθόντος εναλλακτικά με εκείνους του παρόντος και τις διαφορές στη χρήση των χρόνων σε περιγραφικά κείμενα.

- Οι ιδιαιτερότητες της δομής διαφόρων ειδών περιγραφικών κειμένων. Επίσης, η επιλογή και η χρήση των κατάλληλων γλωσσικών μέσων για την παραγωγή των συγκεκριμένων κειμένων σε διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο κάθε φορά, έτσι ώστε ο/η μαθητής/τρια να εμπεδώσει: τα επίθετα, τους τοπικούς προσδιορισμούς, τις αιτιολογικές προτάσεις, τα άρθρα και τα αριθμητικά.
- Τις διαφορετικές λειτουργίες της ονοματικής και της ρηματικής φράσης σε ίδιο περιβάλλον, τις διαφορές απλής και επαυξημένης πρότασης και τη χρήση της μεταφοράς. Επίσης, τις διαφορές που επιφέρει στη λειτουργία του αφηγηματικού κειμένου η χρήση χρόνων παρελθόντος εναλλακτικά με εκείνους του παρόντος και τις διαφορές στη χρήση των χρόνων σε αφηγηματικά και περιγραφικά κείμενα.
- Η επιλογή και η χρήση των κατάλληλων γλωσσικών μέσων για την παραγωγή των αφηγηματικών και περιγραφικών κειμένων σε διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο κάθε φορά και οι μαθητές/τριες να εμπεδώσουν: α) την παρατακτική - υποτακτική σύνδεση, β) τις ασύνδετες προτάσεις, γ) τις υποθετικές προτάσεις, δ) τις ονοματικές και ρηματικές φράσεις, ε) τα είδη ανεξάρτητων προτάσεων.
- Η δομή διαφόρων ειδών κατευθυντικών κειμένων (καθοδηγητικά κείμενα) και η επιλογή και η χρήση των κατάλληλων γλωσσικών μέσων για την παραγωγή των συγκεκριμένων κειμένων σε διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο κάθε φορά, έτσι ώστε ο/η μαθητής/τρια να επαναλάβει και να εμπεδώσει, κυρίως: α) τις εγκλίσεις, β) τις τελικές προτάσεις, γ) τις αποτελεσματικές προτάσεις, γ) τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων, δ) την κλίση σύνθετων ρημάτων με εσωτερική αύξηση.
- Η επιλογή και η χρήση των κατάλληλων γλωσσικών μέσων για την παραγωγή των κατευθυντικών κειμένων σε διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο κάθε φορά (π.χ. κείμενα ενημερωτικά και επιστημονικά, οδηγίες κατασκευής). Ειδικότερα, για την επιστολή και την πρόσκληση, ως είδη κειμένων, να δοθεί η ευκαιρία να γίνουν παρατηρήσεις ως προς τις αλλαγές ύφους (επίσημο-ανεπίσημο) ανάλογα με τον αποδέκτη. Ο/η μαθητής/τρια να εμπεδώσει: α) το σχήμα Υποκείμενο-Ρήμα-Αντικείμενο / Υποκείμενο-Ρήμα-Κατηγορούμενο, β) τις αντωνυμίες (λειτουργία και κλίση), γ) την ενεργητική-παθητική σύνταξη: η λειτουργία της ενεργητικής και παθητικής σύνταξης και η συντακτική και σημασιολογική ιδιαιτερότητα του μετασχηματισμού από τη μία σύνταξη στην άλλη.
- Οι ιδιαιτερότητες των κειμένων επιχειρημάτων (π.χ. ενημερωτικά κείμενα, άρθρα εφημερίδων και περιοδικών, κείμενα σχολικών εργασιών, διαφημιστικά κείμενα, προγράμματα). Επίσης, η επιλογή και η χρήση των κατάλληλων γλωσσικών μέσων για την παραγωγή των συγκεκριμένων κειμένων σε διαφορετικό επικοινωνιακό πλαίσιο κάθε φορά.
- Λεξιλόγιο: Εκφράσεις και συμφράσεις, συνώνυμα, αντώνυμα (αντίθετα), κυριολεξία, παρομοίωση, μεταφορά, Οικογένειες λέξεων, σύνθεση με λόγιες προθέσεις, χρήση λέξης μέσα σε ένα δεδομένο επικοινωνιακό πλαίσιο, ορισμοί, αναζήτηση στο λεξικό τη σημασία ή τις διαφορετικές σημασίες μιας λέξης, αναγραμματισμοί, αντιστοιχίσεις λέξεων και φράσεων, αξιοποίηση νέων λέξεων κατά τη σύνθεση προτάσεων, απλών ιστοριών κτλ.
- **Ορθογραφία:** εξήγηση ορθογραφίας των λέξεων συνδέοντάς την με την ετυμολογία και τη γραμματική, ομαδοποίηση λαθών και η διόρθωσή τους (αυτοδιόρθωση ή ετεροδιόρθωση) εξηγώντας παράλληλα γιατί είναι λανθασμένες ορθογραφικά οι λέξεις που διορθώνουν, σωστή χρήση των σημείων στίξης σε προτάσεις ή σε κείμενο, υπογράμμιση μέσα σε κείμενο ή σε προτάσεις, λέξεων με μια συγκεκριμένη ορθογραφική απόδοση (π.χ. ουσιαστικά και επίθετα που λήγουν σε -οι).

Επισημαίνεται, ότι τις περισσότερες φορές γίνεται σύνδεση του λεξιλογίου με την ορθογραφία, έτσι ώστε οι λεξιλογικές δραστηριότητες να λειτουργούν ταυτόχρονα και ως ορθογραφικές.

Μαθηματικά δημοτικού σχολείου

Γενικά

Προτείνεται οι εκπαιδευτικοί του Δημοτικού Σχολείου, στο γνωστικό αντικείμενο των Μαθηματικών, κατά την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς να εντάξουν στις επαναληπτικές διαδικασίες με τους/τις μαθητές/τριες των τάξεών τους δραστηριότητες, προβλήματα και ασκήσεις που να εστιάζουν στα παρακάτω περιεχόμενα – άξονες του Προγράμματος Σπουδών.

Σε κάθε περίπτωση, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν αλλά και να διαφοροποιηθούν από τις παρακάτω προτάσεις-κατευθύνσεις, ανάλογα με τις ιδιαίτερες μαθησιακές και γνωστικές συνθήκες που επικρατούν στις τάξεις – τμήματά τους, κατόπιν της αρχικής-διαγνωστικής αξιολόγησης που θα προβούν στην αρχή της νέας σχολικής χρονιάς στους/στις μαθητές/τριές τους, προκειμένου να διαπιστώσουν το αντίστοιχο γνωστικό επίπεδό τους, δηλαδή τις απαραίτητες προαπαιτούμενες γνώσεις που πρέπει να έχουν από την προηγούμενη τάξη, ώστε απρόσκοπτα και αποτελεσματικά να μπορούν να συνεχίσουν τη διδασκαλία των μαθηματικών εννοιών τη νέα σχολική χρονιά.

Για το σκοπό αυτό μπορούν να αξιοποιηθούν τα αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια, δραστηριότητες από τα εμπλουτισμένα σχολικά εγχειρίδια, το φωτόδενδρο ή δραστηριότητες, ασκήσεις και προβλήματα που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, αξιοποιώντας κυρίως ανακαλυπτικές-διερευνητικές προσεγγίσεις.

Β' τάξη

Προτείνονται για επανάληψη ή συμπλήρωση διδακτικών κενών:

Δραστηριότητες, προβλήματα και ασκήσεις με σκοπό οι μαθητές/τριες να μπορούν να απαγγέλλουν, να διαβάζουν, να γράφουν και να διατάσσουν τους φυσικούς αριθμούς αρχικά μέχρι το 20 και κατόπιν έως το 100. Να επαναλάβουν τις πράξεις της πρόσθεσης και της αφαίρεσης με αριθμούς μέχρι το 20 και να κάνουν απλές πράξεις μέχρι το 100. Για παράδειγμα, $(60 + 10 = \dots, 43 + 20 = \dots, 67 - 20 = \dots)$. Ακόμη, στα αθροίσματα προτείνεται να μπορούν να αξιοποιούν τη λογική του υπολογισμού με τη μέθοδο της υπέρβασης της δεκάδας καθώς και την αντίστροφη διαδικασία, δηλαδή την αφαίρεση. Ακολουθώς, να μπορούν να διαχειρίζονται καταστάσεις επανάληψης ίσων ποσοτήτων και διαμερισμού (μερισμού).

Στη Γεωμετρία να μπορούν να αναγνωρίζουν, να ονομάζουν και να ταξινομούν τα γεωμετρικά σχήματα και να διακρίνουν τα γεωμετρικά στερεά (κύβος, ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο, κύλινδρος και σφαίρα).

Γ' τάξη

Προτείνονται για επανάληψη ή συμπλήρωση διδακτικών κενών:

Δραστηριότητες, προβλήματα και ασκήσεις με σκοπό οι μαθητές/τριες να μπορούν να απαγγέλλουν, να διαβάζουν, να γράφουν και να διατάσσουν τους φυσικούς αριθμούς μέχρι το 1.000. Να εκτελούν τις πράξεις της πρόσθεσης και της αφαίρεσης με αριθμούς μέχρι το 100 και να κάνουν απλές πράξεις μέχρι το 1.000. Να επαναλάβουν δραστηριότητες με τις συνηθισμένες τεχνικές εκτέλεσης των πράξεων της πρόσθεσης και της αφαίρεσης με διψήφιους και τριψήφιους αριθμούς με ή χωρίς κρατούμενα, να διακρίνουν ότι πρόσθεση και η αφαίρεση είναι αντίστροφες πράξεις και να μπορούν να κάνουν επαλήθευση των πράξεων αυτών. Επίσης, να θυμηθούν την πράξη του πολλαπλασιασμού και ως επαναλαμβανόμενη πρόσθεση, να επαναλάβουν τη συνήθη προφορική πρακτική του νοερού πολλαπλασιασμού (προπαίδεια) και των γραπτών οριζόντιων γινομένων και τέλος να εξοικειωθούν με την έννοια του διαμερισμού (μερισμού), που παραπέμπει στη διαίρεση.

Στη Γεωμετρία να μπορούν να σχεδιάζουν, να αναπαράγουν γεωμετρικά σχήματα και να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά των σχημάτων αυτών. Επίσης, να μπορούν να σχεδιάζουν ευθύγραμμα τμήματα και ευθείες και να διακρίνουν τα γεωμετρικά στερεά (κύβος, τριγωνική πυραμίδα, ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο, κύλινδρος και σφαίρα).

Δ' τάξη

Προτείνονται για επανάληψη ή συμπλήρωση διδακτικών κενών:

Δραστηριότητες, προβλήματα και ασκήσεις με σκοπό οι μαθητές/τριες να μπορούν να απαγγέλλουν, να διαβάζουν, να γράφουν και να διατάσσουν αριθμούς μέχρι το 10.000. Να εκτελούν τις πράξεις της πρόσθεσης και της αφαίρεσης φυσικών αριθμών μέχρι το 1.000.

Να επαναλάβουν τα κλάσματα (κλασματικές μονάδες, απλά κλάσματα, ισοδυναμία και σύγκριση κλασμάτων) και τους δεκαδικούς αριθμούς με τη βοήθεια κατάλληλων αναπαραστάσεων.

Επίσης, να γίνει επανάληψη στον πίνακα του πολλαπλασιασμού (προπαίδεια) και στον αλγόριθμο του πολλαπλασιασμού και της διαίρεσης φυσικών αριθμών (αλγόριθμος της διαίρεσης με μονοψήφιο διαιρέτη).

Ακόμη, να θυμηθούν τη χρήση των μονάδων μέτρησης μήκους, χρόνου και μάζας.

Στη Γεωμετρία να εξασκηθούν στην περιγραφή, αναπαραγωγή και σχεδιασμό γεωμετρικών σχημάτων και στερεών σωμάτων καθώς και στην εφαρμογή τεχνικών σχεδίασης κάθετων ευθειών με τη βοήθεια των γεωμετρικών οργάνων και να θυμηθούν τις έννοιες, ορθή γωνία, κορυφή, ακμή, και έδρα.

Ε' τάξη

Προτείνονται για επανάληψη ή συμπλήρωση διδακτικών κενών:

Δραστηριότητες, προβλήματα και ασκήσεις με σκοπό οι μαθητές/τριες να μπορούν να απαγγέλλουν, να διαβάζουν, να γράφουν και να διατάσσουν αριθμούς μέχρι το 1.000.000.

Να εκτελούν τις πράξεις της πρόσθεσης, της αφαίρεσης, του πολλαπλασιασμού (με τριψήφιο πολλαπλασιαστή) και της διαίρεσης φυσικών αριθμών, (αλγόριθμος Ευκλείδειας διαίρεσης και με διψήφιο διαιρέτη), που δεν ξεπερνούν το 100.000 και να διατάσσουν και συγκρίνουν αριθμούς έως το 1.000.000.

Να επαναλάβουν τα δεκαδικά κλάσματα και τις πράξεις της πρόσθεσης και αφαίρεσης με δεκαδικούς αριθμούς.

Να κάνουν επανάληψη με αντίστοιχες δραστηριότητες στις μονάδες μέτρησης μήκους, επιφάνειας, χρόνου, χρήματος, μάζας και διαισθητικά της χωρητικότητας.

Στη Γεωμετρία να επαναλάβουν, με τη βοήθεια γεωμετρικών οργάνων, τη χάραξη παράλληλων και κάθετων ευθειών και τον σχεδιασμό γεωμετρικών σχημάτων. Επίσης, να ασχοληθούν με δραστηριότητες υπολογισμού της περιμέτρου και του εμβαδού απλών γεωμετρικών σχημάτων.

Τέλος, να ασχοληθούν εν συντομία με κατάλληλες δραστηριότητες συλλογής, οργάνωσης, αναπαράστασης και ερμηνείας ερευνητικών δεδομένων.

Στ' τάξη

Προτείνονται για επανάληψη ή συμπλήρωση διδακτικών κενών:

Δραστηριότητες, προβλήματα και ασκήσεις με σκοπό οι μαθητές/τριες να μπορούν να απαγγέλλουν, να διαβάζουν, να γράφουν και να διατάσσουν φυσικούς, κλασματικούς και δεκαδικούς αριθμούς. Επίσης, δραστηριότητες για αξία θέσης και στρογγυλοποίηση στους φυσικούς και δεκαδικούς αριθμούς. Να εκτελούν τις πράξεις της πρόσθεσης, της αφαίρεσης, του πολλαπλασιασμού και της διαίρεσης φυσικών, κλασματικών και δεκαδικών αριθμών. Επιπρόσθετα, να θυμηθούν τα πολλαπλάσια, τους διαιρέτες και κριτήρια διαιρετότητας στους φυσικούς αριθμούς.

Να επαναλάβουν τις μονάδες μέτρησης μήκους, μάζας, χρόνου, επιφάνειας και χωρητικότητας.

Στη Γεωμετρία να επαναλάβουν, τα είδη γωνιών και τη μέτρησή τους, τα είδη τριγώνων ως προς τις γωνίες και ως προς τις πλευρές τους, τον υπολογισμό του μήκους κύκλου, την περίμετρο και το εμβαδόν των γνωστών γεωμετρικών σχημάτων και τον όγκο του κύβου.

Τέλος, να ασχοληθούν με δραστηριότητες συλλογής, οργάνωσης, αναπαράστασης και ερμηνείας ερευνητικών δεδομένων, τις χαρακτηριστικές τιμές δεδομένων, τη μέση τιμή και να θυμηθούν βασικές έννοιες των πιθανοτήτων.

Φυσικά, Γεωγραφία και Μελέτη Περιβάλλοντος δημοτικού σχολείου

- I. Φυσικά, (Τάξεις: Ε΄, Στ΄)
- II. Γεωγραφία, (Τάξεις: Ε΄, Στ΄)
- III. Μελέτη περιβάλλοντος (Τάξεις Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄)

Για το σχολικό έτος 2020 - 2021 οι εκπαιδευτικοί, λαμβάνοντας υπόψη την ύλη που είχε διδαχθεί στην κάθε τάξη κατά το προηγούμενο σχολικό έτος προβαίνουν στις απαραίτητες ενέργειες (επανάληψεις – διδασκαλία ενοτήτων), ώστε οι μαθητές να έχουν κατακτήσει τους προβλεπόμενους από το Πρόγραμμα Σπουδών στόχους για το σχολικό έτος 2019-20. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει η δυνατότητα τις δυο πρώτες εβδομάδες του σχολικού έτους 2020-21 να πραγματοποιηθεί επανάληψη ή και διδασκαλία κεφαλαίων που κρίνονται απολύτως απαραίτητα από την ύλη που δεν έχει διδαχθεί κατά το σχολικό έτος 2019- 2020: **Ιδιαίτερα για τα μαθήματα των Φυσικών Επιστημών και της Μελέτης Περιβάλλοντος προτεραιότητα αυτές τις δυο εβδομάδες μπορεί να δοθεί σε ενότητες και δραστηριότητες που σχετίζονται με την πρόληψη και την αντιμετώπιση της πανδημίας του COVID19.**

Ακολουθούν οι βασικοί στόχοι που ήταν αναμενόμενο να έχουν επιτευχθεί ανά ενότητα για την κάθε τάξη, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται μια ομαλή μετάβαση στην επόμενη τάξη.

Σύμφωνα με την τελευταία διάταξη (ΦΕΚ 4962 Τ.α΄ 12/6/2020) για το ωράριο της Μελέτης Περιβάλλοντος της Α΄ και Β΄ Δημοτικού προβλέπονται 3 ώρες εβδομαδιαίως.

I. ΦΥΣΙΚΑ

Απαραίτητη διδακτέα ύλη για τη μετάβαση από τη Δ΄ στην Ε΄ τάξη

Λαμβάνοντας υπόψη τους οι εκπαιδευτικοί την ύλη του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος της Δ΄ τάξης και τις σχετικές ενότητες που σχετίζονται με τα Φυσικά στο Πρόγραμμα Σπουδών της, έχουν στο διάστημα των δυο πρώτων εβδομάδων του σχολικού έτους 2020 - 2021, τη δυνατότητα επανάληψης ή και διδασκαλίας των ακόλουθων:

1) Ενότητα 5 «Γνωρίζουμε και προσέχουμε το σώμα μας», η οποία μάλιστα θα μπορούσε να συνδυαστεί με τις γενικότερες οδηγίες του ΕΟΔΥ για την πρόληψη της αντιμετώπισης της πανδημίας του COVID19.

2) Τα «Κεφάλαιο 1. Αναμειγνύουμε υλικά» και «Κεφάλαιο 2. Πώς διαχωρίζουμε το μείγμα;» της Ενότητας 6 «Μελετάμε το Φυσικό κόσμο», εφόσον δεν έχουν διδαχθεί, προτείνεται να συνδυαστούν με την 1^η ενότητα των Φυσικών της Ε΄ «Υλικά σώματα», με βασικό στόχο να γνωρίσουν οι μαθητές τα βασικά χαρακτηριστικά των μιγμάτων και των διαλυμάτων.

Απαραίτητη διδακτέα ύλη για τη μετάβαση από την Ε΄ στην Στ΄ τάξη

Με την ολοκλήρωση της Ε΄ τάξης οι μαθητές και οι μαθήτριες αναμένεται να έχουν εξοικειωθεί με την ερευνητική μέθοδο των Φ.Ε. και να έχουν πραγματοποιήσει πειράματα με απλά υλικά. Αναμένεται να έχουν έρθει σε επαφή/εξοικειωθεί σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό με έννοιες των Φ.Ε. σύμφωνα με τους ακόλουθους στόχους του μαθήματος των Φυσικών, όπως περιγράφονται στο Πρόγραμμα Σπουδών:

1. Από το κεφάλαιο: Υλικά σώματα (όγκος, μάζα, πυκνότητα)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναφέρουν ότι η μάζα, ο όγκος και η πυκνότητα είναι χαρακτηριστικές ιδιότητες των υλικών σωμάτων και να γνωρίζουν τις μονάδες μέτρησης του όγκου και της μάζας.

2. Από το κεφάλαιο: Ενέργεια

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν αποκτήσει βασικές γνώσεις για την ενέργεια, τις πηγές της, για τις διάφορες μορφές της καθώς και για τις μετατροπές της. Να αναφέρουν ότι πολλές φορές προκαλούμε εμείς οι ίδιοι τη μετατροπή της ενέργειας στη μορφή, που μας είναι κάθε φορά χρήσιμη και ένα μέρος της μετατρέπεται σε θερμότητα την οποία δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε. Επίσης, να αναφέρουν ότι και ο ανθρώπινος οργανισμός είναι ένας μετατροπέας ενέργειας. **Να έχουν κατανοήσει τη δομή και τη λειτουργία του πεπτικού συστήματος.**

3. Από το κεφάλαιο: Θερμότητα

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να μπορούν να διακρίνουν το φυσικό μέγεθος «θερμότητα» από το φυσικό μέγεθος «θερμοκρασία», να έχουν μελετήσει φαινόμενα σχετικά με τη θερμότητα, όπως η συστολή και διαστολή στερεών, υγρών και αερίων καθώς και φαινόμενα σχετικά με την αλλαγή φυσικής κατάστασης.

4. Από το κεφάλαιο: Ηλεκτρισμός

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν αποκτήσει βασικές γνώσεις για τον στατικό ηλεκτρισμό, το ηλεκτρικό ρεύμα, τα απλά ηλεκτρικά κυκλώματα με μπαταρίες, τους διακόπτες και τους λαμπτήρες. Επίσης, να διακρίνουν τους μονωτές και τους αγωγούς, και να γνωρίζουν τους κινδύνους που προκύπτουν από τη χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας.

5. Από το κεφάλαιο: Φως

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίζουν ότι το φως διαδίδεται ευθύγραμμο, να έχουν μελετήσει το σχηματισμό της σκιάς των αντικειμένων και τα φαινόμενα της ανάκλασης, της διάχυσης και της απορρόφησης του φωτός.

6. Από το κεφάλαιο: Ήχος

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν αποκτήσει βασικές γνώσεις για τον τρόπο παραγωγής και διάδοσης του ήχου, να έχουν μελετήσει τα απλά ηχητικά φαινόμενα (ανάκλαση- απορρόφηση). Επίσης, να γνωρίζουν το αφτί ως όργανο ακοής του ανθρώπου και να αναφέρουν τις επιπτώσεις της ηχορρύπανσης στη ζωή μας, καθώς και τους τρόπους αντιμετώπισής της.

Από τα Φυσικά της Ε΄ τάξης επισημαίνεται ότι η ενότητα «**ΜΗΧΑΝΙΚΗ**» έχει μεταφερθεί για διδασκαλία στην Στ΄ τάξη με μείωση των φύλλων εργασίας σύμφωνα με τον εξορθολογισμό της ύλης της εγκυκλίου με αρ. Φ.20/130423/Δ1/22-8-2019/ΥΠΑΙΘ και θέμα: «**Οδηγίες για τη διαχείριση της ύλης για τα μαθήματα των Φυσικών Επιστημών στο Δημοτικό σχολείο**».

Σημείωση: Ενότητα των Φυσικών της Ε΄ τάξης που τυχόν δεν έχει διδαχθεί κατά τη σχολική χρονιά 2019- 2020 προτείνεται να συνδυαστεί με την αντίστοιχη ενότητα της Στ΄ τάξης, εφόσον υπάρχει, με σύμπτυξη των διδακτικών ωρών ή και αξιοποίηση των δυο πρώτων εβδομάδων του σχολικού έτους.

II. Γεωγραφία

Απαραίτητη διδακτέα ύλη για τη μετάβαση από τη Δ΄ στην Ε΄ τάξη

Λαμβάνοντας υπόψη τους οι εκπαιδευτικοί την ύλη του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος της Δ΄ τάξης, την απαραίτητη διδακτέα ύλη και τις σχετικές ενότητες που σχετίζονται με τη Γεωγραφία στο Πρόγραμμα Σπουδών της, έχουν τη δυνατότητα στο διάστημα των δυο πρώτων εβδομάδων του σχολικού έτους 2020-2021 επιλεκτικής επανάληψης ή και διδασκαλίας κεφαλαίων από τη Μελέτη Περιβάλλοντος της Δ΄ τάξης.

Απαραίτητη διδακτέα ύλη για τη μετάβαση από τη Ε΄ στην Στ΄ τάξη

1η ΕΝΟΤΗΤΑ: Οι χάρτες. Ένα εργαλείο για τη μελέτη του κόσμου

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίζουν τι είναι χάρτης, ποια είναι η χρησιμότητά του στη ζωή των ανθρώπων, να διακρίνουν τα είδη και τα βασικά χαρακτηριστικά, να εντοπίζουν τα κύρια στοιχεία και να αντιλαμβάνονται την αξία και το ρόλο του υπομνήματος. Να γνωρίζουν την έννοια της κλίμακας.

2η ΕΝΟΤΗΤΑ: Το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας

Οι μαθητές και οι μαθήτριες:

Να αναγνωρίζουν τη μορφή και το σχήμα της Ελλάδας και να την εντοπίζουν σε διαφορετικούς χάρτες. Να περιγράφουν τα σύνορα της Ελλάδας και να επισημαίνουν τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής θέσης στην οποία βρίσκεται.. Να αναγνωρίζουν τα στοιχεία του οριζόντιου διαμελισμού της Ελλάδας

Να βρίσκουν στο χάρτη, να ονομάζουν και να σχεδιάζουν βασικά γεωμορφολογικά στοιχεία της Ελλάδας, πελάγη, νησιά, ορεινούς όγκους, πεδιάδες, λίμνες, ποτάμια και να εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά της καθημερινής ζωής στις διάφορες περιοχές..

Να αντιλαμβάνονται τις έννοιες του κλίματος και του καιρού, να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά του μεσογειακού κλίματος και να συσχετίζουν τον καιρό και το κλίμα μιας περιοχής με τις ασχολίες των ανθρώπων. Να αντιλαμβάνονται την έννοια της χλωρίδας και της πανίδας και να αναγνωρίζουν τη μεγάλη βιοποικιλότητα της Ελλάδας. Να αναφέρουν τα γνωστότερα οικοσυστήματα της Ελλάδας.

Να αναφέρουν τους κυριότερους εξωγενείς παράγοντες που διαφοροποιούν το γήινο ανάγλυφο (διάβρωση – ηφαίστεια – σεισμοί) και είναι αιτίες φυσικών καταστροφών.

3η ΕΝΟΤΗΤΑ: Το ανθρωπογενές περιβάλλον της Ελλάδας

Οι μαθητές και οι μαθήτριες:

Να εντοπίζουν την ποικιλία των ιστορικών μνημείων της χώρας μας να αξιολογούν τη σημασία προστασίας τους και να αντιλαμβάνονται το ρόλο των μνημείων στη διαχρονική πορεία της ελληνικής φυλής

Να γνωρίζουν τον πληθυσμό της Ελλάδας, τη σύνθεσή του, τους παράγοντες, οι οποίοι διαμορφώνουν την πληθυσμιακή κατανομή μιας περιοχής και να γνωρίζουν την έννοια της απογραφής. Να γνωρίζουν τις μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας, τους παράγοντες, οι οποίοι συνετέλεσαν στη δημιουργία αυτών των μεγάλων πόλεων, να εντοπίζουν τα προβλήματα των μεγαλουπόλεων και να προτείνουν λύσεις

Να αντιλαμβάνονται τη διαφορά γεωγραφικού διαμερίσματος και περιφέρειας, την ανάγκη της νομαρχιακής διαίρεσης της Ελλάδας, να γνωρίζουν νομούς της Ελλάδας και τις πρωτεύουσές τους και να εντοπίζουν τις κυριότερες πόλεις στον πολιτικό χάρτη της Ελλάδας

Να γνωρίζουν βασικά ελληνικά προϊόντα (αγροτικά, κτηνοτροφικά, δασικά, βιομηχανικά κλπ) και την εξάρτηση από το πετρέλαιο. Να αντιλαμβάνονται το ρόλο και τη λειτουργία των υπηρεσιών στην καθημερινή μας ζωή. Να αναγνωρίζουν τη σημασία των συγκοινωνιών στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη μιας χώρας, να γνωρίζουν πού βρίσκονται τα μεγαλύτερα συγκοινωνιακά έργα της χώρας μας και να αντιλαμβάνονται την ανάγκη της περιβαλλοντικής προστασίας.

Να εντοπίζουν τη γεωγραφική θέση της Κύπρου, να βρίσκουν στο χάρτη τα κύρια γεωμορφολογικά στοιχεία της και να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του κλίματος και χαρακτηριστικά είδη της χλωρίδας και πανίδας της Κύπρου, Να γνωρίζουν τη σύνθεση του πληθυσμού της Κύπρου

III. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Α' τάξης

Απαραίτητη διδακτέα ύλη για τη μετάβαση από την Α' στη Β' τάξη

Με την ολοκλήρωση της Α΄ τάξης οι μαθητές/μαθήτριες αναμένεται να έχουν έρθει σε επαφή/εξοικειωθεί με τους ακόλουθους στόχους του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος, όπως περιγράφονται στο Πρόγραμμα Σπουδών:

1. Από τη θεματική Ενότητα: Η ομάδα (τάξη – σχολείο – οικογένεια)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να ορίζουν τη σχετική θέση αντικειμένων & προσώπων στην αίθουσα. Να βιώνουν την τάξη τους ως μια ομάδα, να κατανοούν τον τρόπο λειτουργίας, τις ανάγκες που ικανοποιεί, να συνεργάζονται και να τηρούν τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας στην τάξη. Η στοχοθεσία αυτής της ενότητας **μπορεί να συνδυαστεί με τις γενικότερες οδηγίες του ΕΟΔΥ για την πρόληψη της αντιμετώπισης της πανδημίας του COVID19.**

Κρίνεται σκόπιμο να επαναληφθούν ασκήσεις ετοιμότητας για την περίπτωση σεισμού ή έκτακτων περιστατικών.

2. Από τη θεματική Ενότητα: Ο χρόνος (χρόνος – ήλιος)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να συνδέουν μεταβολές που συμβαίνουν στον εαυτό τους και στους άλλους με το πέρασμα του χρόνου. Να χρησιμοποιούν απλούς τρόπους μέτρησης του χρόνου (ρολόγια – μέρες – μήνες - εποχές). Να συνδέουν τις θέσεις του ήλιου στον ουρανό με απλές έννοιες του χρόνου και την ανάγκη προστασίας από την ηλιακή ακτινοβολία.

3. Από τη θεματική Ενότητα: ο τόπος μου (σπίτι – γειτονιά – φυσικό περιβάλλον)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να περιγράφουν τους χώρους στους οποίους κινούνται (σπίτι – σχολείο – γειτονιά). Να προσεγγίζουν προβλήματα του τοπικού περιβάλλοντος και να τηρούν κανόνες υγιεινής & ασφάλειας. Να περιγράφουν τα κύρια χαρακτηριστικά του τοπικού περιβάλλοντος (π.χ. θάλασσα, νησιά, ποτάμια, λίμνες, βουνά και να τα συσχετίζουν με τις ανθρώπινες δραστηριότητες).

4. Από τη θεματική Ενότητα: Οι ανάγκες του ανθρώπου (ανάγκες – ανθρώπινο σώμα – αθλητισμός – αγαθά & επαγγέλματα)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να διακρίνουν τις βασικές ανάγκες που έχουν οι άνθρωποι για νερό, τροφή, ένδυση, κατοικία, κ.λπ. και τους τρόπους κάλυψής τους. Να αναγνωρίζουν τη σημασία των αισθήσεων για την αντίληψη του κόσμου και την επικοινωνία με το περιβάλλον και τη σημασία ανάπτυξης συνηθειών που συμβάλουν στην διατήρηση της καλής υγείας (διατροφή – άσκηση).

5. Από τη θεματική Ενότητα: Πώς επικοινωνούμε (επικοινωνία - ΜΜΕ)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίζουν βασικά μέσα επικοινωνίας και την «κριτική ανάγνωση» των πληροφοριών.

6. Από τη θεματική Ενότητα: Ο πολιτισμός μας (παιχνίδια – ιστορία του τόπου - πολιτισμός)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίζουν σημαντικά στοιχεία από την τοπική ιστορία και τη λαϊκή παράδοση και σημαντικά πολιτιστικά στοιχεία που συμβαίνουν στην περιοχή τους

7. Από τη θεματική Ενότητα: Ερευνούμε το περιβάλλον (φυτά – ζώα – αντικείμενα – ηλεκτρική ενέργεια - ήχος)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν γνωστά φυτά και ζώα της περιοχής τους, να διακρίνουν βασικές ομοιότητες και διαφορές και τις μεταβολές που συμβαίνουν κατά τις τέσσερις εποχές. Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τα ζώα που ζουν στην περιοχή τους. Να τα ταξινομούν σε βασικές ομάδες π.χ. θηλαστικά, ερπετά κλπ. Να αναγνωρίζουν αντικείμενα φτιαγμένα από διαφορετικά υλικά, να τα ταξινομούν σε στερεά, υγρά και αέρια.

Με την ολοκλήρωση της Β΄ τάξης οι μαθητές/μαθήτριες αναμένεται να έχουν έρθει σε επαφή/εξοικειωθεί με τους ακόλουθους στόχους του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος, όπως περιγράφονται στο Πρόγραμμα Σπουδών:

1. Από τη θεματική Ενότητα: ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίζουν την ταυτότητα του σχολείου τους, να έχουν κατανοήσει την έννοια και τη σημασία της ομάδας, καθώς και την αναγκαιότητα και τη λειτουργικότητα των κανόνων στο σχολείο, να προτείνουν δικές τους λύσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του σχολείου τους.

2. Από τη θεματική Ενότητα: Η ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΜΟΥ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία της συνοικίας τους (ανθρωπογενές περιβάλλον -κτίρια, κατοικίες, υπηρεσίες, ναούς, χώρους πρασίνου, κλπ), να αισθάνονται ενεργά μέλη της ευρύτερης κοινότητας και να αναλαμβάνουν δράσεις για τη βελτίωση του περιβάλλοντός της.

3. Από τη θεματική Ενότητα: Ο ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν εξοικειωθεί στον στοιχειώδη προσανατολισμό στον χώρο, με βάση τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα και με τον ορισμό της θέσης τους σε σχέση με την ανατολή και τη δύση του ήλιου.

4. Από τη θεματική Ενότητα: Ο ΧΡΟΝΟΣ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν έρθει σε επαφή με την έννοια της αλλαγής, της εξέλιξης και της μεταβολής, συνδέοντάς τες με το χρόνο. Να συνδέουν βασικές χρονικές έννοιες με τη δική τους βιολογική εξέλιξη και, γενικότερα, με τον κύκλο ζωής του ανθρώπου. Να γνωρίζουν τρόπους μέτρησης του χρόνου.

5. Από τη θεματική Ενότητα: ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΟΥ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναγνωρίζουν τις βασικές κοινές ανάγκες (ατομικές, τοπικές, παγκόσμιες) των ανθρώπων ως ατόμων και ως μελών της κοινότητας. Να έχουν κατανοήσει ότι οι άνθρωποι ζουν σε ομάδες για να καλύπτουν τις ανάγκες τους.

6. Από τη θεματική Ενότητα: ΤΑ ΖΩΑ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν γνωρίσει τους βασικούς παράγοντες επιβίωσης (τροφή, νερό, αέρας) και τα στάδια ανάπτυξης των ζώων, το μέγεθός τους, τον τρόπο ζωής τους, τις ανάγκες και τα προβλήματά τους, την ποικιλία των ειδών και τη σχέση με το περιβάλλον τους. Να ταξινομούν τα ζώα με κριτήριο τις διατροφικές τους συνήθειες. Να έχουν μάθει τους τρόπους προσαρμογής των ζώων στο φυσικό περιβάλλον.

7. Από τη θεματική Ενότητα: ΤΑ ΦΥΤΑ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίζουν τα φυτά, τις λειτουργίες τους και τον ρόλο τους στο περιβάλλον και στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων, τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη των φυτών: φως, νερό, αέρας και χύμα (θρεπτικά συστατικά). Να γνωρίζουν τα είδη των φυτών και να τα ταξινομούν σε δέντρα, θάμνους, πόες και σε φυλλοβόλα και αειθαλή. Να έχουν κατανοήσει τον ρόλο των φυτών στην ύπαρξη της ζωής, ως βάσης της τροφικής πυραμίδας και ως κύριας πηγής παραγωγής οξυγόνου.

8. Από τη θεματική Ενότητα: ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΟΠΟΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ ΜΟΥ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίζουν τα χαρακτηριστικά των οικοσυστημάτων της πατρίδας μας: του δάσους, ποταμών, λιμνών παράκτια και θαλάσσια, του κάμπου, του χωριού και της πόλης. Να αναφέρουν αντιπροσωπευτικά ζώα και φυτά αυτών των οικοσυστημάτων, αλλά και τους κινδύνους που τα απειλούν και προέρχονται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

9. Από τη θεματική Ενότητα: ΤΟ ΝΕΡΟ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν κατανοήσει τη σημασία του νερού για τη διατήρηση της ζωής. Να περιγράψουν τον κύκλο και τις μορφές του νερού στη φύση (νερό,

υδρατμοί, σύννεφα, βροχή, χιόνι, πάγος) και να τα συνδέουν με τις μεταβολές της φυσικής κατάστασής του. Να γνωρίζουν το ταξίδι του νερού από την πηγή στο υδραγωγείο, στη βρύση, στον βιολογικό καθαρισμό, στη θάλασσα.

10. Από τη θεματική Ενότητα: Ο ΚΑΙΡΟΣ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίζουν τους παράγοντες (θερμοκρασία, άνεμος, ήλιος, υγρασία) από τους οποίους εξαρτώνται οι καιρικές συνθήκες.

11. Από τη θεματική Ενότητα: ΕΧΟΥΝ ΖΩΗ - ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΖΩΗ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να ταξινομούν οτιδήποτε τους περιβάλλει σε δύο κατηγορίες: σε έμβια και άβια και να εντοπίζουν τις βασικές διαφορές ανάμεσα στις δύο κατηγορίες. Να ομαδοποιούν τα υλικά σε φυσικά και τεχνητά. Να γνωρίζουν τις τρεις καταστάσεις των υλικών σωμάτων (στερεά, υγρά, αέρια) και τις ιδιότητές τους.

12. Από τη θεματική Ενότητα: ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναγνωρίζουν τη σημασία της ενέργειας στη ζωή και την αναγκαιότητά της για τις καθημερινές δραστηριότητες. Να γνωρίζουν την ηλιακή ενέργεια, ως την πιο απαραίτητη μορφή ενέργειας για την ύπαρξη της ζωής. Να έχουν εξοικειωθεί με την αιολική και υδροηλεκτρική ενέργεια.

13. Από τη θεματική Ενότητα: ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να ονομάζουν τα μέσα μεταφοράς και να τα ομαδοποιούν σε ξηράς, θάλασσας και αέρα. Να διακρίνουν τα μέσα μεταφοράς αγαθών από τα μέσα μετακίνησης ανθρώπων. Να γνωρίζουν τους βασικούς κανόνες του κώδικα οδικής κυκλοφορίας και να αναγνωρίζουν τα βασικά σήματα κυκλοφορίας.

14. Από τη θεματική Ενότητα: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναγνωρίζουν τους τρόπους και τα μέσα με τα οποία επικοινωνούν και ενημερώνονται οι άνθρωποι

15. Από τη θεματική Ενότητα: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες αντιλαμβάνονται την έννοια του πολιτισμού, κυρίως μέσα από στοιχεία του ελληνικού λαϊκού πολιτισμού (γιορτές, μουσική, τραγούδι, χορός, έθιμα).

16. Από τη θεματική Ενότητα: ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα της άσκησης για τη σωματική και πνευματική ανάπτυξη και ταξινομούν τα αθλήματα σε ατομικά και ομαδικά.

Γ' τάξης

Απαραίτητη διδακτέα ύλη για τη μετάβαση από την Γ' στη Δ' τάξη

Με την ολοκλήρωση της Γ' τάξης οι μαθητές/μαθήτριες αναμένεται να έχουν έρθει σε επαφή/εξοικειωθεί με τους ακόλουθους στόχους του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος, όπως περιγράφονται στο Πρόγραμμα Σπουδών:

1. Από τη θεματική Ενότητα: ΖΟΥΜΕ ΜΑΖΙ (Ομάδα και Κοινωνία – Σχέσεις)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν διερευνήσει την έννοια της κοινότητας, τους λόγους που οδήγησαν τους ανθρώπους να οργανώνονται σε κοινότητες, την αλληλεπίδραση των μελών μιας κοινότητας και την αναγκαιότητα να θέτουμε κανόνες.

Η στοχοθεσία αυτής της ενότητας **μπορεί να συνδυαστεί με τις γενικότερες οδηγίες του ΕΟΔΥ για την πρόληψη της αντιμετώπισης της πανδημίας του COVID19 και την προσπάθεια της κοινότητας για την αντιμετώπισή της.**

2. Από τη θεματική Ενότητα: Ο ΤΟΠΟΣ ΜΑΣ (Τόπος και Χώρος – Σχέσεις)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν μελετήσει την αλληλεπίδραση ανθρώπου-περιβάλλοντος, τον ρόλο του φυσικού περιβάλλοντος στην επιλογή του τόπου και του

τρόπου διαμόρφωσης και ανάπτυξης των οικισμών. Να έχουν εξοικειωθεί με βασικούς γεωγραφικούς όρους και με τον συμβολισμό τους στον γεωμορφολογικό χάρτη.

3. Από τη θεματική Ενότητα: ΜΕΣΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ (Συγκοινωνίες και Μέσα μεταφοράς – Σύστημα) .

Τα μέσα συγκοινωνίας και μεταφοράς διδάσκονται στο μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος των Α', Β' και Δ' τάξεων. Μπορεί να συνδυαστεί η επανάληψη με το αντίστοιχο κεφάλαιο και να τονιστεί η σημασία της τήρησης των κανόνων ασφαλούς μετακίνησης και μεταφοράς με την εξοικείωση τους με βασικά σήματα του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας.

4. Από τη θεματική Ενότητα: ΦΥΤΑ ΚΑΙ ΖΩΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ (Φυσικό Περιβάλλον και Άνθρωπος – Σχέσεις)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν μελετήσει χαρακτηριστικά φυτά του τόπου μας, να μπορούν να διακρίνουν τον βλαστό, τα φύλλα και τη ρίζα τους. Να αναγνωρίζουν χαρακτηριστικά κατοικίδια ζώα και να διακρίνουν χώρους ως βιότοπους (δάσος, θάλασσα, λίμνες, ποτάμια) και την προσαρμογή των ζώων στις αντίστοιχες περιοχές.

5. Από τη θεματική Ενότητα: ΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ (Φυσικές Επιστήμες - Σύστημα και Σχέσεις) .Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν διαπιστώσει πότε χρειάζονται περισσότερη ενέργεια ανάλογα με τις δραστηριότητές τους και να περιγράφουν τις μετατροπές της ενέργειας μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα («Το ταξίδι της ενέργειας»). Να κατασκευάζουν τροφικές αλυσίδες και τροφικές πυραμίδες και να έχουν συνειδητοποιήσει την αλληλεξάρτηση των ζωντανών οργανισμών στις τροφικές πυραμίδες.

6. Από τη θεματική Ενότητα: ΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΓΙΑ ΝΑ ΖΟΥΜΕ (Ανάγκες, αγαθά και κατανάλωση – Σχέσεις)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναγνωρίζουν βασικές ανάγκες των ανθρώπων και να τις ταξινομούν σε αυτές που η ικανοποίησή τους είναι απαραίτητη για να ζήσουμε (ζην) και σ' εκείνες που η ικανοποίησή τους σχετίζεται με την «καλή ζωή» (ευ ζην), το δικαίωμα της προστασίας των παιδιών από την εκμετάλλευση της εργασίας τους. Να έχουν διερευνήσει την έννοια της ισότητας των δύο φύλων.

7. Από τη θεματική Ενότητα: Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΜΑΣ (Πολιτισμός)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν έρθει σε επαφή με στοιχεία του κλασικού ελληνικού πολιτισμού: συνήθειες (ενδυμασία, παιχνίδια), εκπαίδευση, πολίτευμα (δημοκρατία), τέχνες, τεχνολογία, τη μορφή, τα μέσα και τη σημασία του θεάτρου στην αρχαία Ελλάδα. Να έχουν προσεγγίσει το σημερινό θέατρο, να έχουν έρθει σε επαφή με στοιχεία του λαϊκού μας πολιτισμού και να έχουν κατανοήσει τη σημασία της παράδοσης. Να διακρίνουν ως βασικά χαρακτηριστικά του πολιτισμού την αποδοχή και τον σεβασμό, την αντίθεση, τη σύνθεση και την ειρηνική συνύπαρξη.

8. Από τη θεματική Ενότητα: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΜΑΣΤΕ (Επικοινωνία και Ενημέρωση)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν προσεγγίσει βασικούς κανόνες επικοινωνίας και να διακρίνουν λεκτικούς και μη λεκτικούς τρόπους επικοινωνίας. Να γνωρίζουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τηλεόραση, εφημερίδες, περιοδικά. Να προτείνουν εναλλακτικούς τρόπους ψυχαγωγίας στον ελεύθερο χρόνο τους.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν προσεγγίσει μέσα από το παιχνίδι την έννοια του διαδικτύου και τη λειτουργία του.

Με την ολοκλήρωση της Δ' τάξης οι μαθητές/μαθήτριες αναμένεται να έχουν έρθει σε επαφή/εξοικειωθεί με τους ακόλουθους στόχους του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος, όπως περιγράφονται στο Πρόγραμμα Σπουδών:

1. Από τη θεματική Ενότητα: 1. ΕΛΛΑΔΑ – Η ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να «διαβάσουν» ένα γεωμορφολογικό χάρτη, να αναγνωρίζουν, να μπορούν να ονομάζουν και να εντοπίζουν τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας, καθώς και τα βασικά γεωγραφικά τους χαρακτηριστικά. Να εντοπίζουν τους νομούς του δικού τους γεωγραφικού διαμερίσματος, να τους ονομάζουν, να αναγνωρίζουν τη σχετική θέση του νομού στον οποίο ζουν. Να έχουν μελετήσει τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά του νομού τους, το κλίμα, τη χλωρίδα, την πανίδα, τα προϊόντα, τη θέση και τον πληθυσμό πόλεων και χωριών του νομού, καθώς και τις βασικές ασχολίες των ανθρώπων και βασικά πολιτιστικά στοιχεία του νομού.

2. Από τη θεματική Ενότητα: Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΛΑΩΝ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν μελετήσει και συστηματοποιήσει τις γνώσεις τους για τα έργα του ελληνικού πολιτισμού, και να μπορούν να εκτιμήσουν τις μεταβολές στον άξονα του χρόνου στις διάφορες περιοχές του ελλαδικού χώρου όπου αναπτύχθηκαν πολιτισμοί.

3. Από τη θεματική Ενότητα: Η ΦΥΣΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ (Φυσικό Περιβάλλον και Προστασία)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν μελετήσει τα στοιχεία (έμβια και άβια) χαρακτηριστικών ελληνικών οικοσυστημάτων και τις λειτουργίες ενός οικοσυστήματος, όπως για παράδειγμα την ανάγκη των οργανισμών για χώμα, νερό, ήλιο, αέρα, την ύπαρξη τροφικών αλυσίδων κ.ά. τα βασικά μέρη του φυτού και τον κύκλο ζωής τους. Να διακρίνουν τα ζώα σε σπονδυλωτά και ασπόνδυλα (λύκος – μέλισσα). Να αναφέρουν οικοσυστήματα της περιοχής τους και του νομού τους. Να εντοπίζουν εστίες ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της ρύπανσης της θάλασσας και των ακτών, το πρόβλημα των απορριμμάτων και τις επιπτώσεις στο περιβάλλον (ανθρωπογενές και φυσικό). Να προτείνουν τρόπους αντιμετώπισης και να εκτιμούν τη σημασία της ανακύκλωσης.

4. Από τη θεματική Ενότητα: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ (Οικονομία και Επαγγέλματα) .

Η ενότητα αυτή έχει διδαχθεί σε προηγούμενες τάξεις και στην Δ' τάξη έχει προσεγγιστεί σε 1 διδ. ώρα περιληπτικά.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν προσεγγίσει την ποικιλία των επαγγελμάτων, τη σημασία της βιομηχανικής παραγωγής και του τριτογενούς τομέα (παροχή υπηρεσιών). Να διακρίνουν επαγγέλματα (αγροτικά, βιομηχανικά και παροχής υπηρεσιών) και να αναγνωρίζουν την αλληλεξάρτησή τους και τα βασικά στοιχεία της εξέλιξης των επαγγελμάτων και της διαδικασίας παραγωγής στον άξονα του χρόνου.

5. Από τη θεματική Ενότητα: ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΧΟΥΜΕ ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ (Άτομο - άνθρωπος) .

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναγνωρίζουν την χρησιμότητα των οστών για τη στήριξη του σώματος, την κίνησή του και την προστασία σημαντικών εσωτερικών οργάνων, να ονομάζουν τα κύρια μέρη του ανθρώπινου σκελετού και να αναγνωρίζουν τη συνεργασία οστών, αρθρώσεων και μυών στην κίνηση του σώματος. Να αναγνωρίζουν συνήθειες που συμβάλλουν στη διατήρηση της καλής κατάστασης του μυοσκελετικού συστήματος, τη σημασία της διατροφής, της άθλησης, της προσοχής και της πρόληψης των ατυχημάτων καθώς επίσης και των καθημερινών συνηθειών για τη διατήρηση υγιούς σώματος.

Η στοχοθεσία αυτής της ενότητας μπορεί να συνδυαστεί με τις γενικότερες οδηγίες του ΕΟΔΥ για την πρόληψη της αντιμετώπισης της πανδημίας του COVID19 και την προσπάθεια της κοινότητας για την αντιμετώπισή της.

6. Από τη θεματική Ενότητα: ΜΕΛΕΤΑΜΕ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΚΟΣΜΟ (Φυσικές επιστήμες)

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν ασκηθεί σε επιστημονικές διαδικασίες (παρατήρηση, μέτρηση, πείραμα, ερμηνεία αποτελεσμάτων, εξαγωγή συμπερασμάτων, επικοινωνία κ.ά.), να ταξινομούν διάφορα υλικά σε στερεά και υγρά και να δημιουργούν μείγματα αναμειγνύοντας γνωστά και συνηθισμένα υλικά από την καθημερινή ζωή. Να διαχωρίζουν τα υλικά των μειγμάτων με διαλογή, κοσκίνισμα, έλξη με μαγνήτη και διήθηση. Να έχουν διαπιστώσει την ύπαρξη του αέρα στην ατμόσφαιρα, στο νερό και στο έδαφος με περιγραφή και εκτέλεση απλών πειραμάτων.

7. Από τη θεματική Ενότητα: ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΜΑΣΤΕ (Επικοινωνία και Ενημέρωση)

Να έχουν προσεγγίσει τη διαφορετικότητα των γλωσσικών και πολιτιστικών στοιχείων των λαών της Ευρώπης και τους διάφορους τρόπους επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων που μιλούν διαφορετικές γλώσσες. Να γνωρίζουν τις δυνατότητες του διαδικτύου, αλλά και τους κινδύνους που κρύβει.

Ιστορία δημοτικού σχολείου

Επανάληψη στα σημαντικά σημεία των ενοτήτων για κάθε τάξη:

Δ' τάξη

Προτείνονται:

Η Δημιουργία του κόσμου (Τιτανομαχία, οι θεοί και οι θεές του Ολύμπου).
Ο Ηρακλής (Η γέννηση του Ηρακλή και οι άθλοι του).
Ο Θησέας (Το βασιλόπουλο της Τροιζήνας, Ο Θησέας σκοτώνει τον Μινώταυρο).
Η Αργοναυτική Εκστρατεία.
Ο Τρωικός Πόλεμος, (Σημαντικό σταθμοί του Τρωικού Πολέμου και η καταστροφή της Τροίας).
Οι περιπέτειες του Οδυσσέα (Οι περιπλανήσεις του Οδυσσέα και η επιστροφή του στην Ιθάκη).

Ε' τάξη

Γεωμετρικά Χρόνια: Η κάθοδος των Δωριέων – αποικίες - ποίηση και θρησκεία - τέχνη και γραφή.

Αρχαϊκά Χρόνια: Νέες αποικίες – πολιτεύματα – δεσμοί – τέχνη – γράμματα – Σπάρτη – Αθήνα (Κλεισθένης).

ΚΛΑΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Περσικοί πόλεμοι (επανάσταση πόλεων της Μ. Ασίας - μάχες του Μαραθώνα, των Θερμοπυλών, και των Πλαταιές - ναυμαχίες Σαλαμίνας και Μυκάλης).

Ο «Χρυσός Αιώνας» (5ος αι. π.Χ.) αθηναϊκή ηγεμονία.

Ο Πελοποννησιακός πόλεμος.

Η Θήβα - Η κυριαρχία της Θήβας.

Η Μακεδονία (Φίλιππος, Μ. Αλέξανδρος.)

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ:

Οι διάδοχοι του Μ. Αλεξάνδρου.

Ρώμη και Ελλάδα (υποταγή της Ελλάδας στη Ρώμη.)

Στ' τάξη

Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία.

Ο ελληνορωμαϊκός πολιτισμός.

Το διάταγμα των Μεδιολάνων.

Η Κωνσταντινούπολη: η νέα πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας.

Η κοινωνική ζωή, η παιδεία, η τέχνη και ο πολιτισμός στο Βυζάντιο.

Οι σχέσεις του Βυζαντίου με τους άλλους λαούς και ο ρόλος της διπλωματίας.

Ο ελληνικός χαρακτήρας του Βυζαντίου.

Η Χριστιανική θρησκεία στο Βυζάντιο.

Οι σημαντικότερες μεταβολές των συνόρων της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Οι σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας και της διοίκησης στα βυζαντινά χρόνια.

Η βυζαντινή αυτοκρατορία και οι γειτονικοί λαοί.

Η μεγάλη ακμή της Βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Το Βυζάντιο παρακμάζει και υποκύπτει σε κατακτητές.

Η πολιορκία της Κωνσταντινούπολης και η κατάκτησή της από τους Οθωμανούς.

Προτείνεται να αξιοποιηθεί το γενικό επαναληπτικό του Τετραδίου Εργασιών της Ιστορίας της Ε' τάξης Δημοτικού Σχολείου.